

Pariška vizija - 100% čista obnovljiva energija za vse

Greenpeace: Pričakovanja pred konferenco Združenih narodov o podnebj
v Parizu

November 2015

Po več mesecih sestankov in pogajanj je pariški podnebni vrh tik pred nami – svetovni voditelji imajo priložnost, da se dogovorijo in podpišejo dogovor za preprečitev nevarnih podnebnih sprememb. Desetine predsednikov vlad, vključno s predsednikoma ZDA in Kitajske, Barackom Obama in Xi Jinpingom, si je že rezerviralo čas za prisotnost na otvoritvi vrha v Parizu. Komisarka Združenih narodov za podnebne spremembe Christiana Figueres je odločena, da bo prišlo do dogovora. Toda kakšnega dogovora? In kaj se bo spremenilo?

Tudi če v Parizu pride do prelomnega sporazuma, delo še ne bo opravljeno. Pariška konferenca je le eden, resda pomembnejših, mejnikov na poti do končnega cilja: pravičnega prehoda na 100% čiste obnovljive vire energije za celoten planet, ki bo vključeval vse.

Kaže se veliko obetajočih znakov, da se ta prehod že začne. Obseg obnovljivih virov energije, ki globalno gledano že zagotavljajo 22 % električne energije (2013), zaradi vse manjših stroškov in tehnološkega napredka hitro narašča. Poraba premoga se je leta 2014 umirila, letos pa je globalna poraba premoga na poti k največjemu zmanjšanju v zgodovini.

Pred pariškim podnebnim vrhom je – večinoma izven okvira Okvirne konvencije ZN o podnebnih spremembah – občutiti tudi vse večji politični zagon. Med ključnimi dogodki so bili:

- Predstavitev skupne vizije Kitajske in ZDA glede pariških pogajanj, vključno z zavezo Kitajske, da bo namenila 3,1 milijarde USD za boj proti podnebnim spremembam. Takšna prostovoljna zaveza s strani države z razvijajočim se gospodarstvom pomeni premik paradigme pri porazdelitvi prizadevanj.
- Papeževa enciklika ter njegova govora v ameriškem kongresu in pred Generalno skupščino Združenih narodov, kjer je povezal ohranjanje okolja z bojem proti revščini.
- Sprejem ciljev trajnostnega razvoja ZN, ki vključujejo zagotovitev trajnostnih virov energije za vse z bistvenim povečanjem deleža obnovljivih virov energije v energetske mešanici, z zaustavitvijo krčenja gozdov do leta 2020 in z nujnimi ukrepi za boj proti podnebnim spremembam in njihovim učinkom.
- Preusmeritev vse večjega števila podjetij in korporacij na 100% obnovljive vire energije in njihovi pozivi, naj se v Parizu sklene ambiciozen sporazum.

Septembra letos je Greenpeace objavil prelomno poročilo, Scenarij energetske [r]evolucije, v katerem je dokazal, da je ob pravih političnih odločitvah cilj 100% obnovljive energije za vse dosegljiv in stroškovno učinkovit. Globalni dan akcije, ki so ga pripravili Greenpeaceovi aktivisti v tridesetih državah, je pokazal, da obstaja široka podpora obnovljivim virom energije. Shell je napovedal, da bo ustavil vrtnanje za nafto na Arktiki ter odstopil od projekta pridobivanja nafte iz katranskega peska v Kanadi. Oktobra pa je ameriški predsednik Obama zavrnil še gradnjo naftovoda *Keystone XL* in ob tem dejal, da je potrebno preostanek fosilnih goriv pustiti nedotaknjen.

Vse to kaže, da je boj proti podnebnim spremembam dobil velik zagon, kar pomeni tudi večjo verjetnost, da se bo morala industrija premoga, nafte in jedrske energije, ki je v zatonu, soočiti z velikimi spremembami tako na energetskih trgih kot pri podpori s strani vlad.

Zaveze držav

Obveznosti posameznih držav (znane tudi kot načrtovani nacionalni prispevki oz. *intended nationally determined contributions – INDC*) so ključni element pariškega sporazuma, saj predstavljajo glavna orodja za takojšnje in drastično zmanjšanje emisij.

Doslej je svoje zaveze predložilo okoli 160 držav, ki so skupaj odgovorne za skoraj 90 % svetovnih emisij. Čeprav bi nacionalni prispevki lahko naredili pomembno razliko, pa bi samo z njimi še vedno presegli omejitev segrevanja na 2 °C z več kot 90% verjetnostjo, lahko pa bi prišlo celo do segrevanja za 3,5 °C. Povprečen obseg segrevanja, 2,7 °C, je skoraj dvakrat večji od tistega, ki ga najbolj ranljive države smatrajo kot maksimalno mejo za preživetje. Kakšen bo pravni status INDC v pariškem sporazumu, ni jasno, 25 % teh zavez pa je odvisnih od financiranja s strani bogatih držav. To ostaja eno najtežjih pogajalskih vprašanj.

Kaj bi se v Parizu moralo zgoditi?

Pariški dogovor bi moral nakazati pot do pravičnega prehoda na 100% obnovljive vire energije, ki bo vključeval tudi delavstvo in ranljive skupnosti. Sprožiti mora niz kontinuiranih ukrepov, ki bodo zmanjšali emisije veliko hitreje kot predloženi INDC, zaščitili gozdove, izboljševali odpornost na podnebne spremembe in obdržali rast globalne povprečne temperature pod 1,5 °C.

Dogovor bi moral vsebovati naslednje ključne točke:

Ambiciozen dolgoročni cilj: zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida na ničelno raven do leta 2050 s postopnim opuščanjem fosilnih goriv in s pravičnim prehodom na 100% obnovljive vire energije, brez lažnih rešitev. Pariški dogovor mora naznaniti konec obdobja fosilnih goriv in pospešiti prehod na 100% obnovljive vire energije. Državam in investitorjem mora dati jasen in prepričljiv signal, naj opustijo vsakršne nove investicije v fosilna goriva, pri tem pa jasno izraziti nujnost prehoda na obnovljive vire energije namesto veliko manj jasnih formulacij, kot so »nizkoogljična gospodarstva« ali »podnebna nevtralnost«. Časovni rok za prehod mora biti sredina tega stoletja – konec stoletja je daleč prepozno.

Ambicioznejši kratkoročni ukrepi: zaveze se morajo pregledovati in izboljševati v petletnih ciklih z začetkom takoj po pariški konferenci. Vse države morajo pri svojih zavezah spoštovati petletna ciljna obdobja, pri čemer morajo biti obveznosti po vsakem petletnem ciklu strožje in ne smejo dopuščati odstopanj. Preden načrtovane zaveze postanejo trajne, jih je treba po potrebi pregledati in izboljšati. Prvi takšen cikel pregledov se mora začeti takoj po pariški konferenci in mora premostiti sedanje vrzeli med obljubami in dogovorjenim ciljem glede rasti temperature, preden se jih vpiše kot zaveze za **prvo ciljno obdobje (2021–2025)**. Na ta način bodo države prisiljene sprejeti takojšnje ukrepe. Prav tako bo to odvrnilo neinformirane investitorje od vlaganj v visokoogljično infrastrukturo in olajšalo izkoriščanje tehnološkega napredka na področju obnovljivih virov energije in energetske učinkovitosti. Petletni cikli analiz in pregledov stanja niso dovolj, saj sami po sebi ne prisilijo držav k novim, bolj ambicioznim zavezam.

Močne zaveze na področju prilagajanja, financiranja in reševanja izgub in škode. Na pariškem vrhu je potrebno priti do spoznanja, da manj preventivnih ukrepov pomeni večjo potrebo po prilagajanju ter ukrepih glede izgub in škode, predvsem z zagotavljanjem finančnih sredstev. Obseg podpore in odškodnin mora ustrezati potrebam ranljivih držav v skladu z dejanskim predvidenim obsegom segrevanja. V Parizu je potrebno sprejeti časovni načrt za izpolnitev zaveze o 100 milijardah USD, namenjenih za financiranje boja proti podnebnim spremembam do leta 2020, ter se jasno sporazumeti in zavezati, da se bo obseg sredstev po letu 2020 povečal.

Pravno zavezujoč dogovor. Pravno zavezujoč dogovor, vključno s skupnimi računovodskimi pravili za blaženje posledic in financiranje – bo voditelje prisilil, da bodo ravnali resno, ter zmanjšal tveganja za odstopanja od zavez zaradi političnih razlogov.

Preglednost za zagotovitev izvajanja. Ocene zavez, pa tudi spremljanje njihovega izvajanja, je potrebno opravljati s preglednim, strokovno vodenim postopkom. Postopek mora zagotavljati, da bodo države po potrebi obvezane ponovno preučiti in izboljšati svoje zaveze ali ukrepe za njihovo doseganje.

Umik subvencij in investicij stran od fosilnih goriv. Vse države in razvojne banke bi se morale zavezati, da bodo storile vse, da bodo umaknile subvencije in investicije stran od umazane energije in jih preusmerile v čiste, obnovljive vire energije. Tovrstni signali bodo v pariškem dogovoru ključni.

Varstvo gozdov. Ukrepi za zaščito in obnovo gozdov se ne smejo šteti v izravnavo emisij ogljikovega dioksida iz energetskega sektorja, kar bi omogočalo nadaljnjo rabo fosilnih goriv. Vključitev emisij zaradi rabe zemljišč v pariški sporazum mora okrepiti mednarodno dogovorjeni cilj trajnostnega razvoja, ki določa zaustavitev krčenja in obnovitev degradiranih gozdov do leta 2020, ter s tem prispevati k temu, da bo imel svet leta 2050 obsežnejše in bolj zdrave gozdove kot danes.

Znižanje emisij pred letom 2020. Zaradi upadanja porabe premoga in hitrih sprememb na področju obnovljivih virov energije, še posebej na Kitajskem, obstaja realna možnost, da bodo globalne emisije ogljikovega dioksida v naslednjih petih letih dosegle svoj vrh. V Parizu morajo predstavniki držav in podjetij sprejeti odločitve, ki bodo zagotovile, da se bo to tudi zares zgodilo. Hitreje kot se premikamo proti cilju 100% obnovljivih virov energije, lažji in cenejši bo prehod.

Za več informacij se obrnite na:

Martin Kaiser, Head of International Climate Politics, martin.kaiser@greenpeace.de

Jens Mattias Clausen, Climate Change Advisor, jens.clausen@greenpeace.org

(V.i.S.d.P./Person responsible according to the German Press Law)

Tina Loeffelbein, Head of political communications, tina.loeffelbein@greenpeace.org

Mobile: +49 151 167 209 15

Greenpeace Germany e.V.

Hongkongstr 10

20457 Hamburg Germany

Tel: +49 40 30618 – 340

presse@greenpeace.de

Greenpeace je neodvisna globalna organizacija, ki si preko kampanj prizadeva za spremembo odnosov in vedenja, zaščito in ohranitev okolja ter za promocijo miru. Za svoje delovanje ne sprejema finančnih sredstev inštitucij EU, vlad, korporacij ali političnih strank.